

Eindtermen en leerdoelen WO

1. Eindtermen

In functie van gezondheidsopvoeding beoogt het project te werken aan verscheidene eindtermen:

Eindtermen wereldoriëntatie (geldig vanaf 01/09/2010)

Wereldoriëntatie – Natuur

Levende en niet-levende natuur

- ET 1.9 De leerlingen kunnen de functie van de zintuigen, het skelet en de spieren op een eenvoudige wijze verwoorden.

Gezondheid

- ET 1.17 De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam.
- ET 1.18 De leerlingen weten dat bepaalde ziekteverschijnselen of handicaps niet altijd kunnen worden vermeden.

Wereldoriëntatie – Mens

Ik en mezelf

- ET 3.1 (attitude) De leerlingen drukken in een niet-conflictgeladen situatie, eigen indrukken, gevoelens, verlangens, gedachten en waarderingen spontaan uit.
- ET 3.2 De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat zowel hun gedrag als hun gevoelens situatiegebonden zijn.
- ET 3.3 (attitude) De leerlingen tonen in concrete situaties voldoende zelfvertrouwen, gebaseerd op kennis van het eigen kunnen.

Ik en de ander

- ET 3.4 De leerlingen kunnen in concrete situaties verschillende manieren van omgaan met elkaar herkennen, erover praten en aangeven dat deze op elkaar inspelen.
- ET 3.5 (attitude) De leerlingen tonen de bereidheid zich te oefenen in omgangswijzen met anderen waarin ze minder sterk zijn.
- ET 3.6 (attitude) De leerlingen tonen in een eenvoudige conflictsituatie in de omgang met leeftijdgenoten de bereidheid om te zoeken naar een geweldloze oplossing.

Ik en de anderen: in groep

- ET 3.7 (attitude) De leerlingen hebben aandacht voor de onuitgesproken regels die de interacties binnen een groep typeren en zijn bereid er rekening mee te houden.

Wereldoriëntatie – Maatschappij

Sociaal-culturele verschijnselen

- ET 4.7 (attitude) De leerlingen kunnen er in hun omgang met leeftijdgenoten op discrete wijze rekening mee houden dat niet alle kinderen in hetzelfde type gezin wonen als zijzelf.

Leergebiedoverschrijdende eindtermen sociale vaardigheden

Sociale vaardigheden – domein relatiewijzen

- ET 1.1 De leerlingen kunnen zich op een assertieve wijze voorstellen.
ET 1.2 De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
ET 1.3 De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
ET 1.4 De leerlingen kunnen hulp vragen en zich laten helpen.
ET 1.5 De leerlingen kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van een medeleerling meewerken.
ET 1.6 De leerlingen kunnen kritisch zijn en een eigen mening formuleren.
ET 1.7 De leerlingen kunnen zich weerbaar opstellen naar leeftijdgenoten en volwassenen toe door signalen te geven die voor anderen begrijpelijk en aanvaardbaar zijn.
ET 1.8 De leerlingen kunnen zich discreet opstellen.
ET 1.9 De leerlingen kunnen ongelijk of onmacht toegeven, kritiek beluisteren en eruit leren.

Sociale vaardigheden – domein gespreksconventies

- ET 2. De leerlingen kunnen in functionele situaties een aantal verbale en niet-verbale gespreksconventies naleven.

Sociale vaardigheden – domein samenwerking

- ET 3. De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

2. Leerdoelen

De brede, integrale aanpak binnen het project **LOL zonder alcohol** laat toe domeinoverschrijdend te werken aan verschillende leerdoelen uit het leergebied wereldoriëntatie.

U vindt hierbij een overzicht van de leerdoelen uit het

- Leerplan basisonderwijs – Leergebied wereldoriëntatie / GO!, 2010
- Leerplan wereldoriëntatie voor de basisschool / OVSG, 2010
- Leerplan wereldoriëntatie / VVKBaO, 2010

Bij elke les vindt u tevens deze leerdoelen opgesomd. Hieronder vindt u per leerdoel, de lessen waarin deze aan bod komen.

Uiteraard kan elke school, elke leerkracht deze verder verfijnen of verbreden op basis van het pedagogisch concept van de school, van de specifieke eigenheid en noden van de klasgroep.

Les	Thema en leerdoelen
1 2 3 4 5 6 7 8	Leerplan basisonderwijs / Leergebied wereldoriëntatie / GO!
	Domein Natuur
	Mens en gezondheidseducatie / 3de graad
3 7	Een aantal essentiële feiten zoals: ▶ de bloedsomloop staat mee in voor de transport van stoffen doorheen het hele lichaam in de juiste context gebruiken.
3 7	Een aantal relaties zoals: ▶ gezondheid – verslaving – drugs in een juiste context kunnen plaatsen.
1 2 3 7	Het verwerven van een aantal essentiële inzichten zoals dat: ▶ alle stelsels onderling afhankelijk zijn van elkaar; ▶ sommige roesmiddelen wel en andere geen sociaal aanvaarde drugs zijn; ▶ een gezond en hygiënisch levenspatroon belangrijk is.
2 3 7 8	Het zelfstandig kunnen uitvoeren van een aantal essentiële vaardigheden en het verwerven/nastreven van attitudes zoals: ▶ ongezond gedrag herkennen, bespreken en eventueel veranderen; ▶ op hun niveau informatiebronnen (boeken, tijdschriften, beeldmateriaal enzovoort) raadplegen.
	Domein Technologie
	3de graad
2 6	Een aantal essentiële feiten zoals: ▶ om met de computer te werken moet je exact juiste procedures volgen in de juiste context kunnen gebruiken.
2 6 8	Een aantal relaties zoals: ▶ computer – beeld – geluid – bewaren – internet – informatie in de juiste context kunnen gebruiken.
2 6	Het verwerven van een aantal essentiële inzichten zoals dat: ▶ een bestand van een computer opgeslagen kan worden op een gegevensdrager; ▶ internet via het wereldwijde web een enorm grote schat aan informatie aanbiedt.

Domein Mens ⁽¹⁾

(1) Binnen het leerplan is geopteerd om dit niet via aparte lesinhouden aan te pakken. Een globale aanpak van de persoonlijkheidsontwikkeling staat centraal. We geven enkele krachtlijnen die van toepassing zijn voor het project weer.

Ik en mezelf

			4	5	6		8
1			4	5	6		8
1		3	4			7	
1	2	3	4		6		8
			4		6		8
1	2	3	4				8
			4		6		
							8
							8

- ▶ De leeromgeving biedt een brede waaier aan expressiemogelijkheden binnen uiteenlopende leerdomeinen.
- ▶ De leeromgeving spreekt de innerlijke belevingswereld van elke leerling voldoende aan waardoor een succesvolle ontwikkeling mogelijk wordt.
- ▶ Regelmatig kringgesprekken organiseren, waarbinnen het kind als individu op een veilige manier zijn verhaal kan doen.
- ▶ Ruimte creëren en respect hebben voor het eigen geschreven en gesproken woord, voor de eigen oplossingsstrategieën enz.
- ▶ Mogelijkheden aanbieden om de eigen expressie van de leerlingen telkens weer een eigen, waardevolle plaats te geven.
- ▶ Voldoende ruimte (respect) voor privacy.
- ▶ Een sfeer te creëren waarbinnen elk kind zichzelf kan zijn en hiervoor gerespecteerd wordt.
- ▶ De band tussen hetgeen buiten en binnen de school gebeurt versterken.
- ▶ Het creëren van een open communicatie met de verschillende ouders.

Ik en de ander

2	3	4		6		8
2	3			6		
			4		6	8

- ▶ Voldoende gelegenheid bieden om de leerlingen tijdens de leeractiviteiten met elkaar te laten omgaan, samen te werken, ...
- ▶ Ervoor zorgen dat de wijze van omgaan met elkaar besproken wordt.
- ▶ Actieve werkvormen, waarbij kinderen de opdracht/mogelijkheid krijgen een persoonlijke inbreng te leveren in een groepsactiviteit, zijn een voorwaarde om tot een coöperatieve klasgroep te kunnen komen, waar het samenwerken een positieve betekenis krijgt.

Ik en de anderen: volwassenen

4	5	6
4	5	

- ▶ Kinderen moeten leren zich weerbaar op te stellen, ook tegenover volwassenen.
- ▶ Ze moeten leren inzien dat ieder van hen op een of ander moment voor de keuze zal worden geplaatst om al dan niet op te komen voor zichzelf.

Domein maatschappij**Sociaal-economische verschijnselen / 3de graad**

Een aantal relaties zoals:

6	▶ reclame in een juiste context gebruiken.
6	Het verwerven van een aantal inzichten zoals dat: ▶ de aanschaf van producten en/of goederen die leerlingen bezitten door allerlei reclame en/of door voorbeelden op tv beïnvloed zijn.
6	Het zelfstandig kunnen uitvoeren van een aantal essentiële vaardigheden en het verwerven/nastreven van attitudes zoals: ▶ op reclame enkele duidelijke lokmiddelen aantonen, die de verkoop proberen te stimuleren.

Leerplan Wereldoriëntatie voor de basisschool / OVSG

Domein Natuur

Leerlijn 3 Levende natuur: organismen

WO-NAT-03

Lagereschoolkinderen 10j -11j

3

7

21. De leerlingen zien in dat organen, zintuigen, spieren, zenuwen, hersenen en skelet als één samenhangend geheel functioneren.

Leerlijn 7 Gezondheid

WO-NAT-07

Lagereschoolkinderen 10j -11j

Algemene doelen

3

7

3. De leerlingen kunnen gezonde en ongezonde levensgewoonten in verband brengen met wat ze weten over het functioneren van het eigen lichaam.

3

7

5. De leerlingen weten dat bepaalde ziekteverschijnselen en handicaps niet altijd kunnen worden vermeden.

4

Welbevinden

22. De leerlingen respecteren beperkingen en mogelijkheden van anderen.

Risicogedrag

3

29. De leerlingen weten dat sommige producten verslavend zijn en/of ernstige gezondheidsrisico's kunnen inhouden.

Domein Techniek

Leerlijn 2 Techniek hanteren

WO-TEC-03

Lagereschoolkinderen 10j -11j

Techniek hanteren – gebruiken

2

6

8

4. De leerlingen gaan vaardig en correct om met materialen en gereedschappen die aan hun leeftijd aangepast zijn.

2

6

8

5. De leerlingen gebruiken technische realisaties in verschillende toepassingsgebieden van techniek (voorbeeld van een toepassingsgebied: correct en functioneel gebruiken van een computer, digitaal fototoestel).

6

Maken

24. De leerlingen voeren een eenvoudige werktekening of handleiding stap voor stap uit.

Domein Maatschappij

Leerlijn 1 Sociaal-economische verschijnselen

Lagereschoolkinderen 10j >

1.5 Reclame

6

30. De leerlingen beseffen dat hun gedrag beïnvloed wordt door de reclame en de media.

6

31. De leerlingen weten dat reclamemakers middelen gebruiken om producten of artikels aantrekkelijk voor te stellen.

6

35. De leerlingen kunnen reclameboodschappen analyseren en kritisch beoordelen.

Leerlijn 2 Sociaal-culturele verschijnselen

Lagereschoolkinderen 10j >

2.2 Groepen en culturen

2

3

6

8

14. De leerlingen ervaren dat taakverdelend werken of samenwerken zinvol kan zijn en kunnen de positieve gevolgen daarvan verwoorden.

Leerlijn 3 Politieke en juridische verschijnselen Lagereschoolkinderen 10j >

2

6

8

3.1 Regels en afspraken

3. De leerlingen kunnen zelf waken over het naleven van regels die zij afgesproken hebben.

2

6

8

4. De leerlingen kunnen afspraken vastleggen, evalueren en bijsturen.

Domein Mens

Leerlijn 1 Sociale cognitie Lagereschoolkinderen 10j >

1

3

4

6

7

4

4

3

4

1.1 Bewust van jezelf: weten wat je voelt, denkt en doet (zelfkennis).

4. De leerlingen drukken in een niet-conflictgeladen situatie eigen indrukken, gevoelens, gedachten en waarderingen spontaan uit.

6. De leerlingen kunnen beschrijven wat ze voelen in een concrete situatie en kunnen illustreren dat hun gevoelens situatiegebonden zijn.

1.2 Jezelf in de gevoelens, gedachten, bedoeling van de ander(en) verplaatsen (perspectief nemen) en hiermee (op cognitief niveau) rekening houden.

4. De leerlingen kunnen zich voorstellen wat de ander denkt, bedoelt en voelt.

1.3 Inzicht verwerven in sociale (probleem)situaties

1. De leerlingen kunnen een sociale probleem- of conflictsituatie begrijpen.

11. De leerlingen kunnen in concrete situaties verschillende manieren van omgaan met elkaar herkennen, erover praten en aangeven dat deze op elkaar inspelen.

Leerlijn 2 Sociale vaardigheden Lagereschoolkinderen 10j >

4

4

8

1

4

4

5

6

2

6

8

2.2 Hulp durven vragen en zich laten helpen

3. De leerlingen stellen op een adequate wijze vragen.

2.3 Respect en waardering opbrengen in omgang met anderen

8. De leerlingen tonen bereidheid zich te oefenen in omgangsvormen met anderen waarin ze minder sterk zijn.

2.5 Kunnen leiding geven bij groepstaken

4. De leerlingen kunnen een verslag uitbrengen van een groepstaak.

2.7 Kritisch zijn en een eigen mening formuleren

5. De leerlingen kunnen kritisch een situatie waarnemen en ze zo verwoorden dat ze bespreekbaar wordt.

7. De leerlingen kunnen weerstand bieden aan de conformiteitsdruk van groepen en mensen.

2.12 Kunnen samenwerken en samenspelen met anderen

5. De leerlingen kunnen regels en een taakverdeling afspreken met het oog op een vlotte groepswerking bij een spel of taak: zelfstandig.

Leerplan Wereldoriëntatie VVKBAO

Overkoepelende doelstellingen

Basisattitudes, 5-6

0.3 Kinderen beleven en ervaren een intense verbondenheid met de wereld.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ ruimte maken/krijgen om samen te zingen, samen te vieren, samen te eten, ...

0.5 Kinderen werken samen.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ overleggen over groepsopdrachten,
- ▶ terugblikken op de manier waarop ze hebben samengewerkt,
- ▶ regels en een taakverdeling afspreken bij een spel of een opdracht.

0.7 Kinderen kunnen en durven problemen aanpakken.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ een probleem herkennen,
- ▶ zich een voorstelling vormen van een probleem,
- ▶ een probleem analyseren.

Basisvaardigheden, 5-6

0.11 Kinderen kunnen kwalitatief en kwantitatief vergelijken.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ lengte, oppervlakte, volume, massa kunnen meten met voor hen bekende hulpmiddelen.

0.12 Kinderen kunnen uit een aantal vaststellingen zelf conclusies trekken.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ waarnemingen met elkaar kunnen confronteren en zo tot vaststellingen komen,
- ▶ vaststellingen kunnen combineren tot een besluit.

0.13 Kinderen kunnen informatiebronnen op een doeltreffende manier hanteren.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ bij het zoeken naar informatie doeltreffend gebruik kunnen maken van de eigen voorkennis, naslagwerken, grafieken, boeken, ...

0.15 Kinderen kunnen verslag uitbrengen over hun bevindingen.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ verslag kunnen uitbrengen over een taakgroep.

Mens en levensonderhoud

Verhandelen en consumeren, 5-6

1.12 Kinderen zijn er zich van bewust dat consumptie wordt beïnvloed.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ ervaren, vaststellen en uiten dat allerlei factoren consumptiegedrag beïnvloeden zoals lichamelijke behoeften, andere mensen, reclame, media, ...
- ▶ kunnen illustreren met voorbeelden uit hun leefwereld dat gedrag (als consument) beïnvloed wordt door reclame en de media.

Mens en zingeving

Mensen geven richting aan hun leven, 5-6

2.10 Kinderen denken na over de eigen mogelijkheden en keuzes.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ antwoorden zoeken op vragen als: wie ben ik? Wat wil ik? Wat kan ik? Hoe ga ik om met ...? Waarom kies ik voor ...? Hoe reageer ik op ...? Hoe denk ik over ...?

Mens en het muzische**Expressie, 5-6**

3.6 Kinderen combineren woord, beweging, beeld, drama, muziek, ... om de ervaringen rond een thema of project naar anderen te communiceren.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ bij de voorstelling van een thema of project gebruik maken van een origineel projectboek, een zelfbedacht themalied, een rollenspel, een dans, een fotocollage, ...

5

8

Mens en medemens**Ik ken mezelf, 5-6**

4.2 Kinderen ontwikkelen vertrouwen in eigen mogelijkheden.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ eigen mogelijkheden, kenmerken, indrukken, gevoelens, wensen, beperkingen, voorkeuren, waarderingen, durven en willen uitdrukken,
- ▶ de bereidheid tonen zich te oefenen in omgangsvormen waarin ze minder sterk zijn.

1

3

4

7

4.3 Kinderen ontwikkelen een genuanceerde kijk op hun eigen gevoelens en gaan er op een adequate wijze mee om.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ kunnen beschrijven wat ze voelen en wat ze doen in een concrete situatie.

4

Ik ga om met andere mensen, 5-6

4.5 Kinderen kunnen zich verplaatsen in de gedachten, gevoelens en waarnemingen van anderen en houden daar rekening mee.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ weten dat mensen eenzelfde situatie op een verschillende wijze kunnen ervaren en er verschillend op kunnen reageren,
- ▶ in concrete situaties verschillende manieren van omgang met elkaar kunnen herkennen en erover praten,
- ▶ kunnen aangeven hoe verschillende omgangswijzen van mensen op elkaar inspelen.

1

4

4.10 Kinderen kunnen leiding geven.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ verslag kunnen uitbrengen over een taakgroep,
- ▶ verantwoordelijkheid voor een groepstaak op zich kunnen nemen.

2

3

6

8

4

4.14 Kinderen kunnen zich op een passende manier weerbaar opstellen.

Mens en techniek**Systemen, 5-6**

6.8 Kinderen zien in hun omgeving verschillende informatieverwerkende toestellen voorkomen, waarvan ze er zelf enkele kunnen instellen en/of bedienen.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ een cd-speler, een pc, ... zelf kunnen bedienen.

2

6

8

Technisch denkproces, 5-6

6.13 Kinderen kunnen een constructieactiviteit of een bereiding correct uitvoeren.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ aan de hand van een al dan niet zelfgemaakte, eenvoudige werktekening of handleiding het geschikte materiaal en gereedschap kiezen en daarmee de constructieactiviteit of de bereiding stap voor stap juist en veilig uitvoeren.

6

6.18 Kinderen kunnen met techniek omgaan in verschillende toepassingsgebieden.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ technische realisaties uit verschillende toepassingsgebieden van techniek kunnen gebruiken.

2

6

8

Mens en natuur**Zorg om de eigen gezondheid, 5-6**

7.14 Kinderen zien in dat leefgewoonten de gezondheid kunnen bevorderen of schaden en handelen er naar.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ gezonde en ongezonde leefgewoonten in verband kunnen brengen met het functioneren van het eigen lichaam.

7.15 Kinderen trachten door hun gedrag gezondheidsrisico's te vermijden.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ weten hoe ze een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon,
- ▶ weten dat bepaalde ziekteverschijnselen of handicaps niet altijd kunnen worden vermeden.

3

7

3

Mens en tijd**Dagelijkse tijd, 5-6**

8.7 Kinderen kunnen een planning maken in de tijd en er zich aan houden.

Dit houdt in dat ze:

- ▶ een welomschreven opdracht in een kleine groep kunnen uitvoeren volgens de vooropgestelde taakverdeling en tijdsbepaling.

2

3

6

8

Mens en ruimte**Ruimtelijke inrichting, 5-6**

9.5 Kinderen kunnen een ruimte aangenaam en functioneel helpen inrichten.

Dat houdt in dat ze:

- ▶ suggesties kunnen geven om een ruimte in te richten, bv. het klaslokaal.

8